

Klassiek op Texel

Hoornder kerk
Den Hoorn (Texel)
5 september 2021
14.30 en 19.00 uur

Ekaterina Levental, mezzosopraan
Kimball Huigens, piano

Nikolai Medtner
(1880-1951)

Slapeloosheid (Tjutsjev) opus 37 nr.1 (1920)
Winteravonden (Pushkin) opus 13 nr.1 (1907)

Kimball Huigens
(*1976)

Zesde Zintuig (Gumilov, 2019)
Olifantje (Gumilov, 2019)

Claude Debussy
(1862-1918)

Images, gedeelte uit livre 1 (1903)
voor piano solo

Noël des enfants qui n'ont plus de maison
(1915, tekst Debussy)

Maurice Ravel
(1875-1937)

Noël des Jouets
(1905, tekst Ravel)

Cinq mélodies populaires grecques (1904-06)

1. Le réveil de la Mariée
2. Là-bas, vers l'église
3. Quel galant m'est comparable
4. Chanson des cueilleuses de lentisques
5. Tout gai!

Toelichting programma zondag 5 september 2021 Hoornder kerk Den Hoorn (Texel)

Het programma dat u vandaag zult horen opent met een van de mooiste liederen die er ooit zijn geschreven. Medtner paart het tragische gebeier van Russische klokken aan een gezang over het diepe verlangen om gehoord en gezien te worden. De schoonheid van Medtner's muziek zit in de herkenbare hoogromantische taal, waarmee hij echter volkomen eigen en authentieke klanken oproept. Heerlijk voor de zangeres zijn de eindeloos prachtige lijnen waarmee de woorden worden omgeven. Heerlijk voor de begeleider zijn de oneindige klankwerelden waarmee hij die melodieën omgeeft. De piano is zo rijk vormgegeven als een orkest, meeslepend, dwingend en virtuoos. In ieder lied vindt hij opnieuw een manier om de betekenis van de tekst vorm te geven met fantasie prikkelende ritmes en akkoorden.

Daarna volgen twee liederen op teksten van Goemiljov, getoonzet door Kimball Huigens. Het is een tweeluik, dat tegengestelde en elkaar aanvullende werelden beschrijft. De eerste wereld is oneindig, komt voort uit stilte en leegte en heeft als element water. De uitbeelding van de tekst is abstract en geeft niet de letter maar slechts de geest van de tekst weer. De inspiratie voor alle daaruit voortkomende muziek is de walviszang, die al miljoenen jaren de oceanen heeft gevuld. Deze zang is altijd geordend in 'niet tonale kreten', muzikale motiefjes, die omgeven zijn met stilte. Naarmate het lied vordert begint de stilte om de motieven heen te resoneren, te echoën en te reageren. Er groeit een machtig duet uit voort tussen zang, piano en de geluiden die uit de diepte van de zee omhoog komen. Het tweede lied is juist kort en heftig, tonaal, romantisch, zonder stilte, in golven van geluid, die niet abstract zijn maar heel concreet. Alles is een uitdrukking van wat er gebeurt met het olifantje, de metafoor voor de menselijke liefde, die het gedicht draagt. Het element is lucht en aarde, en de inspiratie is het gedrag en geluid van de olifant.

In het midden van het programma hoort u als oog van de orkaan de eerste ballade van Chopin. Tegenover al het nieuwe wat u vandaag zult horen, stellen we dit oude 'lied' over onrecht, verzet en heldendom. Chopin modelleert zijn verhaal naar de ballade over Conrad Wallenrod, die betoogt dat hij zijn vijanden zou willen verslaan door een dodelijke ziekte op te lopen en hen daarmee te besmetten. Chopin was niet weinig verbitterd over de Russische overheersing die destijds Polen in de greep hield. Zijn afwezigheid van de vrijheidsstrijd en zijn Poolse vaderlandsliefde hielden hem ook in zijn tamelijk succesvolle leven in Parijs voortdurend bezig.

Ten slotte hoort u twee lofzangen ter ere van de Muze. De muze tenslotte is die ongrijpbare en onbedwingbare macht, die mensen tot het maken en genieten van kunst verleidt. Poesjkin en Medtner bezingen als slot van het concert de zoete kracht van haar aandacht. De liefde en enorme verrukking die zij opwekt bij het kind.

Zelf werd ik gegrepen door Anna Akhmatova's visie op de Muze. U hoort aanvankelijk het angstig bonzen van het hart. Dan de afwachtende, hoopvolle akkoorden van een gitaar in de nacht, in de hoop vervoerd te worden naar die andere wereld, waar we allemaal naar verlangen.

Wanneer de muze daadwerkelijk verschijnt, is haar aandacht zo doordringend en beangstigend dat het hart ervan op hol slaat. Niet alleen hebben roem, vrijheid en jeugd hun betekenis verloren voor dat moment. Ook eist de muze waarheid en overgave. Eeuwen geleden dicteerde zij Dante de Hel, die hem op verbanning kwam te staan. Menig kunstenaar is in de problemen gekomen door haar of zijn waarheid over het voetlicht te brengen. De kunst is niet vrijblijvend, de kunst is niet alleen voor het vermaak.

Nadat ze is vertrokken horen we het hart langzaam bedaren, en de melodie nog naklinken in herinnering aan het visioen. Wat te doen met zo'n visioen? Wat eist zij van ons? De kunst is er ook om ons de waarheid te doen ontdekken en onder ogen van onze medemensen te laten brengen. Dat is gevaarlijk, en noodzakelijk. Dat sprak mij aan in Akhmatova's visie op de Muze.

Kimball Huigens

Ekaterina Levental werd geboren in Tasjkent, de hoofdstad van Oezbekistan, een republiek in de voormalige Sovjet-Unie. Zij studeerde zang aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag en harp aan de Conservatoria van Enschede, Detmold (Duitsland) en Rotterdam. Voor beide behaalde zij het cum laude haar masterdiploma.

Ekaterina maakt op dit moment carrière als operazangeres en theaterperformer. Zij werkt mee aan de producties van verschillende operahuizen en muziektheatergezelschappen en maakt eigen theaterproducties waarin zij haar talenten en mogelijkheden combineert. Zo werkte ze als soliste met opera- en muziektheatergezelschappen als De Nationale Opera, LOD Gent België, Opera Trionfo, Jan Fabre/Troubleyn België, Hollands Diep Dordrecht, Opera Spanga, Veenfabriek Leiden, Jeugdtheater Sonnevand, Opera Nijetrijne, Holland Opera, Toneelhuis Antwerpen, Silbersee, LeineRoebana, Diamantfabriek en anderen.

Ekaterina vormt samen met harpiste Eva Tebbe het Duo Bilitis, waarmee ze diverse internationale prijzen won.

Samen met Chris Koolmees ontwikkelt Ekaterina onder de naam LEKS Compagnie diverse muziektheaterprojecten waaronder het autobiografische drieluik *De Weg – De Grens - Schoppenvrouw, Pierrot Lunaire 2.0 en La Voix Humaine FaceTime*.

Kimball Huigens studeerde piano aan het Conservatorium van Amsterdam. Hij deed examen eerste en tweede fase met Håkon Austbø als leraar. Daarnaast volgde hij lessen bij o.a. Bernd Brackman, Peter Feuchtwanger en Rudolf Jansen. Ook volgde hij in Berlijn masterclasses bij Yelena Richter, lerares aan het Moskou's conservatorium.

Kimball geeft regelmatig concerten met zangers waaronder vele malen voor de Vrienden van het Lied. Hij werkt ook regelmatig als koorbegeleider en repetitor bij opera producties.

Kimball speelt regelmatig kamermuziekconcerten met tal van solisten uit het Concertgebouworkest, het

Mondriaan kwartet en met leden van het Nederlands Philharmonisch Orkest.

In 2006 voerde Kimball het pianosolorepertoire van Dmitri Sjostakovitsj uit en organiseerde hij een festival met diens kamermuziek, liederen en een kameropera in Amsterdam, in o.a. de Beurs van Berlage, het Concertgebouw en het Muziekgebouw aan 't IJ. Kimball speelt ook regelmatig pianorecitals met romantisch en modern solorepertoire.

Tot zijn favoriete componisten behoren Bach, Beethoven, Brahms, Bartok en Messiaen. Van verschillende hedendaagse componisten bracht Kimball de nederlandse of de wereldpremière. Dat eerste gold b.v. voor Thomas Larchers pianomuziek. Met Sinfonietta Amsterdam en met cellist Jean Guihen Queyras bracht hij de wereldpremière van Thomas Larchers 'Ouroboros' in het Muziekgebouw aan 't IJ en daarna door heel Europa.

De laatste jaren heeft Kimball meer tijd gemaakt om zijn eigen composities te schrijven en uit te voeren, waarvoor de plannen al lang liggen te rijpen.

Medtner Opus 37 nr.1

Slapeloosheid

Fjodor Tjoettsjev

vertaling ©Matthias Konecny

De klok slaat zijn eentonige slagen,
Het wordt een langdradig nachtverhaal!
In een taal die voor iedereen uitheems is
maar toch verstaanbaar, net het geweten!

Is dat wat afstandelijk
het zwijgen van de wereld gadesloeg,
het dove gekreun van de tijd,
onze profetische afscheidstem?

We verbeelden ons: een verweesde wereld
Geboeid door onweerstaanbare Verdoemenis -
En wijzelf, in het strijdgewoel zijn we
door alle natuur in de steek gelaten

En het leven staat ons aan te staren
Als een schim aan de rand van de aarde
Die met onze generatie, onze makkers,
verdwijnt aan de grauwe horizon...

Een nieuw, een jong geslacht
is reeds onder de zon verrezen
En wij, makkers, en onze tijd
Ze zijn ons allang vergeten!

Maar héél soms, in het troosteloze ritueel
Dat om middernacht volbracht wordt
Slaagt de metalen grafstem erin
Ons te betreuren.

Medtner Opus 13 nr.1

Winteravond

Alexandr Poesjkin

vertaling ©Hans Boland

Achter dichte sneeuwval schuilen
Land en zwerk; de nacht is blind
En de wind lijkt soms te huilen
Als een dier, soms als een kind.
Nu eens is het of het oude
Strooien dak wordt losgewrikt,

Dan weer of in deze koude
Iemand op het raampje tikt.

Maar ons hutje staat verlaten
In de droeve duisternis.
Waarom hoor ik jou niet praten?
Zeg maar, oudje, wat er is.
Komt het door de sneeuw jacht buiten
Waar je moe en stil van wordt,
Of wil jij je ogen sluiten
Wijl je spinrok zachtjes snort?

Pak de bekers, laat ons klinken,
Engel, op mijn arme jeugd,
Laat ons het verdriet verdrinken,
Want dat doet ons beiden deugd.
Zing maar van het pimpelmeesje
Bij het water in de zon,
Zing een liedje van een meisje
In de morgen bij een bron.

Achter dichte sneeuwval schuilen
Land en zwerk; de nacht is blind
En de wind lijkt soms te huilen
Als een dier, soms als een kind.
Pak de bekers, laat ons klinken,
Engel, op mijn arme jeugd,
Laat ons het verdriet verdrinken,
Want dat doet ons beiden deugd.

Liederen van Kimball Huigens:

Het zesde zintuig
Nikolaj Goemiljov
Vertaling Marja Wiebes en Margriet Berg

Hoe mooi is de op ons verliefde wijn,
Het brood dat in de oven staat te rijzen,
De vrouw die ons vervult met minnepijn,
Om daarna ons haar liefde te bewijzen.

Wat doen we echter met de dageraad
Boven de kille hemelen die lichten,
Waar stilte en on aardse rust bestaat,

Wat doen we met onsterflijke gedichten?

Die eet of drinkt of kust men immers niet.
De tijd laat zich door niets tot stilstaan dwingen,
We moeten verder gaan, wat ook geschiedt,
Hoe we ook radeloos de handen wringen.

Zoals een jongen soms zijn spel vergeet.
Badende meisjes volgend met de ogen,
En zonder dat hij iets van liefde weet
Door kwellende verlangens wordt bewogen.

Zoals eens in het weelderig struweel
Onmacht het glibberig schepsel overspoelde,
En rauwe kreten welden uit zijn keel
Toen hij zijn nog verhulde vleugels voelde, -

Zo schreeuwt onder 't lancet – (hoelang nog, Heer?)
Van kunst en van natuur, sinds vele jaren
De ziel het uit, verdort het vlees, wanneer
Zij het orgaan voor 't zesde zintuig baren.

Een Olifantje

Nikolaj Goemiljov

Vertaling Marja Wiebes en Margriet Berg

Mijn liefde voor jou is nu een olifantje,
Geboren in Berlijn of in Parijs,
Op watten zolen stampend door de kamers
Van de beheerder van de dierentuin.

Geef hem vooral geen kleine Franse broodjes,
En geef hem ook vooral geen stronkjes kool,
Hij kan alleen maar mandarijntjes eten,
Een klontje suiker of een ulevel.

Ween niet, o tedere, dat achter tralies
Hij wordt bespot door het gemene volk,
En onder het gelach van midinettes
Een burgerman hem rook blaast in zijn neus.

Denk niet, mijn lief, dat ooit de dag zal komen,
Dat hij in toorn zijn ketenen verbreekt,
De straat oprent en gillende passanten
Terloops verplettert als een autobus.

Nee, droom van hem tegen het ochtendgloren,
In goudbrokaat, in brons, struisvogelveren,

Zoals die Uitverkorene die eenmaal
Hannibal droeg naar 't sidderende Rome.

De muze

Anna Achmatova

Vertaling Marja Wiebes en Margriet Berg

Wanneer ik 's avonds wacht of zij zal komen,
Dan hangt het leven, lijkt het, aan een draad.
Wat maal ik nog om roem, jeugd, vrijheidsdromen
Als zij met haar schalmei daar voor mij staat.

Daar is ze. Met haar sluier teruggeslagen,
Kijkt ze mij aan met onverholen blik.
'Was jij het die aan Dante,' zal ik vragen
'De Hel dicteerde?' 'Ja,' is 't antwoord. 'Ik'.

Medtner Opus 29.1

De Muze

Alexandr Poesjkin

vertaling ©Hans Boland

Ik was nog maar een kind, en zij kon alles velen;
Zo mocht ik op haar fluit met zeven pijpen spelen
Terwijl zij luisterde en glimlachte. Ik liet,
Hoe onbeholpen ook, het holle zangersriet
Weerklinken en bezong een vredig herdersleven
Of galmde lofzangen door goden ingegeven.
Onder luw eikenloof dronk ik de hele dag
Haar lessen in. Rondom zweeg alles. Haar gedrag
Was ondoorgrondelijk. Soms kon zij naar mij wenken
En zomaar, onverwacht, de grootste vreugde schenken
Die ik me denken kon: dan wierp de maagd het haar
Naar achteren en nam de fluit met een gebaar
Van een godin ter hand. Zodra zij blies, streek over
Mijn huid een huivering, een goddelijk tover.
©Hans Boland

Copyright vertalingen van Hans Boland: Papieren Tijger
Copyright vertalingen Marja Wiebes en Margriet Berg: Plantage